

‘Vandaag komen we bij elkaar om onze geloofsgemeenschap te gedenken’. Zo heb ik jullie zo even begroet. Sinds een paar decennia is dat woord, ‘gedenken’, een krachtig woord geworden in het taalgebruik van christelijke gemeenschappen. Je zult misschien vinden dat het helemaal niet zo nieuw is. Je zult misschien van oordeel zijn dat dit woord het zoveelste voorbeeld is van een archaïsch idioom waarmee de taal in de kerk toch al zo sterk doortrokken is.

Misschien heb je dan zwaar ongelijk. Want wat doen wij hier in Nijmegen op 4 mei als we massaal, in elk jaar weer grotere aantallen, bij het monument van Jan van Hooff de bevrijding in 1945 gedenken? Waarom zijn daar zoveel mensen aanwezig die bijna allemaal na de oorlog zijn geboren? In de stilte die daar ontstaat omdat het altijd drukke Trajanusplein dan even uit het verkeer wordt weggehaald, klinkt de ‘last post’, leggen we kransen en steken we de vlam van de bevrijding aan. Zo kijken we uit naar een toekomst van bevrijding die op 4 mei 1945 begon en waarvan de vlam telkens weer dient aangestoken. Gedenken is niet zoiets als ‘omkeren’ of ‘teruggaan’ en ‘verwijlen in het verleden’. ‘Ik blijf jullie eraan herinneren, hoewel je dit allemaal al weet en gegrondvest bent in de waarheid die u hebt leren kennen’, zegt de briefschrijver in de tekst die we hebben gehoord. We weten dat we die vlam telkens weer moeten aansteken. Daarom zegt hij dat het hem goed lijkt om ons wakker te houden. Van zichzelf zegt hij dat hijzelf niet lang meer te leven heeft. Maar hij wil ons wakker houden zodat we dat ook blijven als hijzelf er niet meer is. Onze geloofsgemeenschap gedenken is dus jezelf wakker houden omdat we de vlam telkens weer moeten aansteken.

Wat gedenken we op 4 mei in Nijmegen? De toekomst van de bevrijding die begon op 4 mei 1945. Als je in de vele boeken kijkt met foto’s en verhalen over die tijd, zie je hoe die bevrijding begonnen is. Het is een ervaring geweest dat er weer op de toekomst gehoopt kan worden. Het is allemaal heel dubbel natuurlijk. Want heel veel mensen hadden iedereen verloren van wie ze hielden en waren huis en goed kwijtgeraakt. De stad was een puinhoop. Maar de vlam op het Trajanusplein brandt omdat op die puinhoop mensen weer op toekomst begonnen te hopen. Die hoop was geen ‘vernuftig verzinsel’, zegt de briefschrijver. Ze had ‘impact’, zouden wij nu zeggen. In de brief wordt het woord ‘glorierijk’ gebruikt. In de joodse bronnen van de christelijke traditie van brieven schrijven heeft ‘glorie’ de betekenis van ‘gewicht’, ‘wat ertoe doet’, ‘wat zich aan je opdringt’. Op 4 mei gedenken we dat het opnemen van de hoop in de toekomst ertoe doet, gewicht heeft. Geen verzinsel is. Onze geloofsgemeenschap gedenken betekent tegen elkaar uitspreken dat de vlam die ons levend

houdt geen verzinsel is. Het is natuurlijk allemaal heel dubbel. De kerk is een puinhoop. Maar op die puinhoop beginnen wij op toekomst te hopen. Daarom brandt ook in onze kerkruimte hier aan de Erasmuslaan altijd een klein vlammetje. Omdat het geen ‘vernuftig verzinsel’ is.

Wie gedenken we op 4 mei in Nijmegen? Natuurlijk al die mensen die toen in de oorlog zijn gestorven. Maar veel meer nog al die partijen en verenigingen, instellingen en clubs die nu dag in dag uit de toekomst van Nijmegen dragen en vormgeven. Een hele lange rij namen wordt afgeroepen en ze komen allemaal een krans leggen bij die vlam. Ze komen zeggen ‘wij gaan ermee verder’. Onze geloofsgemeenschap gedenken betekent dat wij zondag na zondag bij dat kleine vlammetje tegen elkaar zeggen dat we ermee verder gaan. Dat vlammetje heet in de volksmond een ‘godslamp’. Het verwijst, in woorden van de briefschrijver, ‘naar de komst van onze Heer Jezus Christus’. Die is glorieus, die doet ertoe, die heeft impact. Die komst is geen gebeurtenis uit het verleden. Het is een hoop op onze toekomst die in de geschiedenis van de man uit Nazareth begonnen is, begonnen is op de puinhopen van zijn leven. De geloofsgemeenschap gedenken betekent tegen elkaar de hoop uitspreken die daar is begonnen. Daarom brandt de godslamp.

Kun je van het gedenken op 4 mei alles maken wat denkbaar is? Zou ‘black metal music’ ook kunnen, in plaats van de ‘last post’. Zouden we ook reclameborden van alle nijmegenese clubs en instellingen mogen neerleggen in plaats van bloemen? Nou nee, dat gaat te ver, zult u met mij denken. Alleen maar zwart protest of alleen maar gladde reclame is niet iets wat de toekomst van Nijmegen draagt en vorm geeft. Wat we gedenken op 4 mei in Nijmegen ‘laat geen eigenmachtige uitleg toe’, zoals de briefschrijver het uitdrukt. Ook het gedenken van de geloofsgemeenschap gebeurt, zo zegt hij, door mensen die gedreven worden door de Heilige Geest. Dat zijn mensen die zich de toekomst die begonnen is in de man uit Nazareth eigen hebben gemaakt, mensen die hun pad door het leven daarop hebben afgestemd. Het is ermee zoals we zojuist hebben gezongen: ‘ik noem het graag “mijn” leven / al was het er vóór mij / gedeeld ook door het andere/ en anderen rondom mij’. Zo is de toekomst die begon op de puinhopen van de geschiedenis van de man uit Nazareth, opgenomen in wat ik graag ‘mijn’ leven noem. Wanneer we de geloofsgemeenschap gedenken, gedenken we ‘mijn’ leven zoals dat gedreven wordt door ‘de heilige Geest’.

Wat maakt onze gemeenschap apostolisch? Dit gedenken maakt onze gemeenschap apostolisch. Je bent het dus niet vanzelfsprekend. Apostolisch zijn we als het gedenken telkens weer hernemen.

En dan hoort bij het woord apostolisch ook nog dat onze gemeenschap de functie kent van de 'episcopos', de toezichhouder. Deze functie is niet bedoeld als een controle. De opdracht van hem of haar die episcopos is, is juist om ons wakker te houden. Er zijn zowel vrouwen als mannen die deze opdracht hebben. Het is ook een gedeelde opdracht. Het ambt van de episcopos wordt gedeeld met anderen. Dat is een uitdagend perspectief als je je afvraagt wat er aan het gebeuren is nu wij in ons midden een initiatiefgroep gemeenschapsvorming hebben gekregen. Het initiatief gaat om behartiging van de dienstverlening vanuit onze geloofsgemeenschap. Ik denk dat dit veel meer insluit dan werk uit handen nemen van de pastores. Zo moge het zijn.